

IX opettajakokouksen yhteydessä Helsingissä tammi- kuun 5. ja 6. p:nä 1948 Säätytalossa pidetyn äidinkielen opettajain kokouksen pöytäkirjat.

Maanantaina 5. I. (Kokous alkoi klo 14.30.)

1. §. Yliopettaja E. A. SAARIMAA esitti muistosanoja vainajista, joiden muistoa kunnioitettiin hetken hiljaisuudella.

2. §. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin lehtori *Lauri Pelkonen* ja sihteeriksi fil.maist. *Anna Isoniemi*.

3. §. Yliopettaja E. A. SAARIMAA piti alustuksen aiheesta »Yhtä ja toista äidinkielen opettajain muisti- ja toivomuslistaan». Sen jälkeen hän luki Kalevalaisten Naisten lähettämän, Kalevalan opetusta koskevan kirjelmän. (Julkaistu edellä s. 259.)

4. §. Päätettiin perustaa äidinkielen opettajain liitto. — Valittiin toimikunta, jonka tehtävänä on laatia sääntöehdotus sekä hoitaa asiasta johtuvat muut toimenpiteet. Tähän toimikuntaan valittiin yliopettajat *E. A. Saarimaa* ja *V. A. Haila*, lehtori *Martti Vaala* sekä fil.maisterit *Saima-Liisa Untolahti* ja *Anna Isoniemi*, viimeksi mainittu kokoonkutsujana. — Liiton jäsenmaksuksi vahvistettiin sadan markan vuosimaksu. Jäseneksi ilmoittautumista varten pantiin esille listat, joihin ilmoittautui 122 jäsentä.

5. §. Keskusteltiin yliopettaja E. A. Saarimaan alustuksen johdosta. Käytetyissä puheenvuoroissa kosketeltiin ensi sijassa yläluokkien kieliopin opetusta, ainekirjoitusta ja vierasperäisten sanojen vokaalin merkitsemistä.

Rehtori SELMA PATAJOKI esitti mielipiteenään, että voihan lukioluokillakin uhrata jonkun tunnin kieliopin opiskeluun, vaikka kirjallisuuden opetus vie enimmäin ajan.

Rehtori M. KAISLA tehosti, että on kiinnitettävä oikean kielen oppimiseen päähuomio. Hän piti keskikoulun kieliopin oppikirjoja kaavamaisina. — Hänen mielestään aineita takaisin annettaessa on keskikoulussa puhuttava kielivirheistä. Muuten hän ihmetteli, millä ajalla koulussa ehtii opettaa kaiken, mistä yliopettaja Saarimaa oli puhunut alustuksessaan.

Rehtori A. VALLE puhui lukioluokkien kieliopin opetuksesta ja kannatti alustajaa siinä, että kielioppia on opetettava myös lukioluokilla, mutta ei varsinaisena kielioppina, vaan kielitietoutena eikä kovin monta tuntia peräkkäin. Jos kieliopin lukeminen lopetetaan keskikouluun, kaikki unohtuu.

Yliopettaja HAILAN mielestä olisi järjestelmällinen kielioppi luettava keskikoulussa, käytännöllinen kielioppi lukioasteella.

Rehtori A. VALLE käytti puheenvuoron vierasperäisten sanojen kysymyksestä sanoen, että tuolle asialle ei saisi antaa kovin suurta arvoa. Hän sanoi leikkillisesti, että »me vanhat emme pysty opettamaan varsinkaan noiden sanojen ääntämistä».

Lehtori U. K. TEITINEN puhui ainekirjoituksen opetuksesta. Hän oli sillä kannalla, että aineita takaisin annettaessa olisi niistä otettava esille myös huonoja, sillä hänen nähdäkseen juuri huonoista aineista oppii. »Ei opettajalla ole mitään tekemistä hyvien oppilaiden kanssa, olen täällä huonojen vuoksi», hän kertoi sanoneensa oppilailleen.

Maisteri J. RAINIO lausui alustajan monista ehdotuksista, että nyt kun syrjäseuduille ei ole saatavissa kirjallisuutta, mitä lueteltaisiin, on tilaisuus kokeilla alustajan esittämiä erilaisia harjoitusmenetelmiä.

Lehtori PELKONEN puhui vierasperäisten sanojen kirjoittamisesta ja ääntämisestä. Hän huomautti, että näitä sanoja on erotettava kaksi ryhmää. Ensimmäisessä ryhmässä on a) sellaisia sanoja, joiden ruotsinvoittoisesta ääntämyksestä on ehdottomasti luovuttava (esim. *jometria*), ja b) sellaisia, joiden ääntämyksessä on horjuvuutta (esim. *klusilien* kahdennus: *imperfekti*). Jälkimmäisessäkin tapauksessa on pyrittävä luopumaan vieraasta ääntämistavasta. — Sitten on ryhmä sanoja, joiden kohdalta kysymystä ei voi pitää selviönä, vaan joista voi keskustella (esim. *mikrobi*).

Lehtori IIDA HARJUNEN tähdensi, että vierasperäisten sanojen ääntämisessä ja

kirjoittamisessa on toteltava kouluhallituksen käskyä, jonka mukaan on noudatettava prof. Airilan oppaan ohjeita.

6. §. Luettiin lehtori MARTTI VAULAN alustus Kalevalan opettamisesta. (Julkaistu edellä s. 259—.)

7. §. Keskusteltiin 3. §:ssä mainitun Kalevalaisten Naisten lähettämän kirjelmän johdosta, jossa pyydetään ottamaan pohdinnan alaiseksi oppikoulujen Kalevalan opetus. Keskustelun pohjana oli myös edellisessä §:ssä mainittu lehtori Vaulan alustus.

Yliopettaja HAILAN mielestä Kalevalan vastenmielisyys koululaisille on »Kalevalan mainetta menneiltä ajoilta». »En ymmärrä, että se olisi tavattoman vastenmielinen pojille», hän sanoi. Tosin hänkin myönsi, että »iso» Kalevala on vaikea saada hauskaksi, lyhennetty Kalevala sen sijaan luontuu paremmin. — Hänen mielestään on »teknillisistä» syistä mahdotonta siirtää Kalevalan opetus V ja VI luokalta mihinkään muuhun kohtaan. Olisi siis pyrittävä saamaan parannusta opetusmetodiin.

Rehtori VALLE sanoi, että kirjelmän ajatus sietää miettimistä. Kenties Kalevalan opettaminen olisi siirrettävä VI tai VIII luokalle.

Lehtori ARVO SUOMINEN viittasi siihen haittaan, joka koituu keskikouluun koulunsa lopettaville, jos Kalevalan opettaminen siirretään V luokalta lukioasteelle.

Yliopettaja SAARIMAA sanoi: »On itsepetosta, jos luulemme, että saamme oppilaat innostumaan Kalevalaan V luokalla.» Hänen mielestään Kalevalaa ei ole pakko lukea kokonaan eikä kaikkia kohtia. Ala-asteella sitä olisi esitettävä osittain suorasanaisina satuina, osittain runoina, jota tapaa olisi aihetta kokeilla. Opetuksenkin syytä on, ettei Kalevalasta pidetä.

Lehtori ESTER SAVOLAISEN mielestä Kalevalaa ei pitäisi opettaa suorasanaisena. Hänen mielestään lukeminen olisi suoritettava keskiasteella kuten ennenkin. Hän sanoi, että mitään runoteosta ei omaksuta vielä kouluasteella, on hyvä, jos vain harrastusta syntyisi.

Tohtori AIMO TURUSEN mielestä oppilaat voivat innostua Kalevalaan, vaikka sitä luetaan V luokalla. Hän sanoi kokeneensa, että oppilaat lukevat runoja eteenkin päin. Olisi katseltava Kalevalaa, paitsi kaunokirjallisena teoksena, myös suomalaisen kulttuurin ja henkisten saavutusten summana ja tähdennettävä näiden arvojen perinteellisyyttä. Lisäksi luettaessa olisi käytettävä vaihtelevia muotoja, mm. näytelmistä.

Lehtori SAVOLAINEN huomautti vielä, että Kalevalan opetuksen yhteydessä on tilaisuus harjoittaa kaunolukua, vuoropuhelua ja kuorolausuntaa. — Lisäksi hän ehdotti, että lähetettäisiin Kalevalaisille Naisille vastauskirjelmä.

Maisteri AILI SIMONSUURI kertoi todenneensa, että jos Kalevalaa opettaa ala-asteilla, innostus on suuri, mutta se laskee V luokalla ja taas nousee VI:lla. VIII-luokkalaiset olivat sanoneet: »Jos sitä luettaisiin myöhemmin, niin...» Olisi luettava osia ala-, osia keski- ja osia yläasteella.

Maisteri K. OVASKAISEN mielestä opettajille olisi annettava vapaat kädet ratkaista, millä asteella Kalevalaa luetaan.

Rehtori KAISLA yhtyi lehtori Savolaisen ja tohtori Turusen kantaan. Hänestä näytti, että karjalaiset kannattavat Kalevalan opetuksen säilyttämistä entisellä paikalla. Hän ehdotti, että lähetettävässä vastauskirjelmässä olisi ilmaistava, että Kalevala ei tapa harrastusta.

8. §. Päätettiin lähettää Kalevalaisille Naisille vastauskirjelmä, ja sitä laatiin asetettiin kolmihenkinen toimikunta, johon valittiin tohtori *Aimo Turunen*, lehtori *Ester Savolainen* ja maisteri *Aili Simonsuuri*. — Päätettiin pyytää tohtori Turusta pitämään seuraavan päivän kokouksessa alustus Kalevalan opetuksesta.

Tiistaina 6. I. (Kokous alkoi klo 14.30.)

1. §. Yliopettaja V. A. HAILA piti esitelmän »Äidinkielen opettajien valmistuksesta». (Julkaistu edellä s. 251—.)

2. §. Fil.maist. ANNA ISONIEMI piti esitelmän aiheesta »Äidinkielen opettaja ja oppilaiden vapaat harrastukset sekä koulun juhlat». (Julkaistu edellä s. 266—.)

3. §. Yliopettaja E. A. SAARIMAA esitti opettajien kokoukselle lähettämiä kysymyksiä sekä vastasi niihin.

4. §. Keskusteltiin edellisessä §:ssä mainittujen kysymysten johdosta. — Puheenvuoroja käytettiin siitä, mitkä seikat vaikuttavat äidinkielen numeroiden antamiseen, puhujina lehtori PELKONEN sekä rehtorit PATAJOKI ja KAISLA. — Lehtori ARVO SUOMINEN käytti puheenvuoron korjaustuntien korvauksesta ja teki kokoukselle selkoa Suomen Oppikoulunopettajien Liiton toimenpiteistä tämän asian hyväksi.

5. §. Päätettiin lähettää korjaustuntien korvauksesta opetusministerille ja kouluhallitukseen kirjelmä, jossa yhdyttäisiin lehtori A. Suomisen esittämään kanttaan. Kirjelmän laatiminen ja lähettäminen annettiin kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin tehtäväksi.

6. §. Päätettiin lähettää kustannusyhtiöille kirjelmä, jossa pyydetään painattamaan koulujen käyttöön sopivaa kaunokirjallisuutta. Kirjelmien laatiminen ja lähettäminen annettiin kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin tehtäväksi.

7. §. Tohtori AIMO TURUNEN esitti edellisen päivän kokouksessa valitun toimikunnan laatiman kirjelmän, joka hyväksyttiin ja päätettiin lähettää Kalevalaisille Naisille. Kirjelmän lähettäminen annettiin kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin tehtäväksi.

8. §. Tohtori TURUNEN esitti laatimansa alustuksen niistä toimenpiteistä, joilla Kalevalan opetusta olisi tehostettava. (Julkaistu edellä s. 263—.)

9. §. Keskusteltiin yliopettaja Hailan, tohtori Turusen ja maisteri Isoniemen esitysten johdosta. — Kalevalan opetuksesta kokouksen enemmistön kanta oli, että Kalevalaa opetettaisiin edelleen V ja VI luokalla, mutta että sellaiset opettajat, jotka haluavat, voivat kokeilla sen opettamista erikseen ala- ja erikseen yläasteilla. — Yliopettaja Hailan ja maisteri Isoniemen esitelmien loppupäätelmät päätettiin liittää pöytäkirjaan esitelmien yhteyteen.

10. §. Kouluneuvos *Sarvolle* päätettiin lähettää kokouksesta tervehdys.

11. §. Lehtori PELKONEN lausui kokouksen loppusanat, joissa hän totesi, että äidinkielen opetus on oleva uudenkin koulun runko ja että »äidinkieli on todellisen sivistyksen mittapuu».

Kokouksen puolesta

LAURI PELKONEN
puheenjohtaja.

ANNA ISONIEMI
sihtööri.

Liite edellä oleviin pöytäkirjoihin:

Kokouksen osanottajat.

Aalto, Lempi, Turku; Aho, Tyyne, Riihimäki; Ali-Melkkilä, Raakel, Naantali; Crohnjort, Kirsti-Liisa, Helsinki; Elomaa, Emmi, Imatra; Fredriksson, Siiri, Helsinki; Hahtela, Kauko, Helsinki; Haavio, Vilma, Turku; Haila, Viljo, Helsinki; Hakoköngäs, Vappu, Kemi; Halme, Heikki, Turku; Hariola, Harald, Tyrvää; Harjunen, Iida, Iisalmi; Havu, Kerttu, Helsinki; Heikinheimo, Eeva, Raudaskylä; Helleuori, Kyllikki, Helsinki; Helminen, Terttu, Helsinki; Honkavaara, Anna-Liisa, Lahti; Hövila, Tapio, Somero; Huuskonen, Taimi, Mänttä; Hänninen, Laina, Helsinki; Iiskola, Ester, Lappeenranta; Isoniemi, Anna, Helsinki; Ithonen, Martti, Inkeroinen; Jännti, Alli, Perniö; Jääskeläinen, Elisa, Helsinki; Kaakinen, Iikka, Helsinki; Kalela, Pentti, Tampere; Kantala, Kirsti, Oulunkylä; Kantola, Kaisa, Valkeakoski; Karhe, Laila, Valkeakoski; Karuna, Saini, Helsinki; Kaskinen, Alli, Tyrvää; Kaukoranta, Väinö, Helsinki; Keränen, Aune, Haapajarvi; Kittelä, Toivo, Kemi; Koistinen, Kaarlo, Kotka; Koivisto, Helena, Kokemäki; Kokkinen, Kirsti, Lammi; Koponen, Vieno, Helsinki; Kosonen, Helmi, Rautalamppi; Kujola, Juhon, Tampere; Kujola, Saimi, Tampere; Kupiainen, Hilja-Esteri, Lappeenranta; Kyrölä, Väinö, Järvenpää; Laaksovirta, Katri, Lappeenranta; Laurila, Taimi, Helsinki; Lehtola, Valma, Tampere; Leskinen, Eino, Helsinki; Levas, Naemi, Tampere; Liikkonen, Greta, Rauma; Lindeberg, Laila, Helsinki; Lindén, Eeva, Turku; Lindholm, Vivi, Helsinki; Linkokivi, Terttu, Kouvola; Lundelin, Eeva, Seinäjoki; Löppönen

Gunvor, Rauma; *Manninen*, Martta, Mikkeli; *Marjamaa*, Hilikka, Helsinki; *Martola*, Anna-Mari, Porvoo; *Mattila*, Aulikki, Kotka; *Mattila*, Iines, Savonlinna; *Metsikkö*, Taimi, Raahе; *Niemelä*, Aune-Inkeri, Vaajakoski; *Nikulainen*, Väinö, Helsinki; *Nissilä*, Viljo, Helsinki; *Oksanen*, Katri, Helsinki; *Ovaskainen*, Kieli, Kuopio; *Palmroth*, Hanna, Porvoo; *Palosuo*, K. U., Vääksy; *Partanen*, Kirsti, Riihimäki; *Patajoki*, Selma, Helsinki; *Pelkonen*, Lauri, Helsinki; *Pelttari*, Katri, Oulu; *Pitkänen*, Elna, Kuopio; *Puramo*, Eino, Helsinki; *Raekallio-Teppo*, Vuokko, Jyväskylä; *Rainio*, Jussi, Keuruu; *Raunio*, Liisi, Helsinki; *Reponen*, Lahja, Jämsä; *Routti*, Elsa, Jyväskylä; *Ruusuvaara*, Edit, Toijala; *Rönkä*, Hilda, Savonlinna; *Saarimaa*, Alli, Helsinki; *Saarimaa*, E. A., Helsinki; *Saarinen*, Anna-Liisa, Helsinki; *Saario*, Impi, Hyvinkää; *Saaristo*, Aino, Rauma; *Saarnivaara*, Valva, Nurmijärvi; *Salmio*, Hilikka, Kemijärvi; *Salo*, Aino, Kotka; *Salomaa*, Irja, Helsinki; *Sara*, Kauno, Orimattila; *Savolainen*, Ester, Hämeenlinna; *Seppälä*, Kerttu, Aitoo; *Simonsuuri*, Aili, Helsinki; *Sonkkila*, Linda, Lahti; *Sorsa*, Raili, Helsinki; *Suominen*, Arvo, Lahti; *Suominen*, Eino, Lappeenranta; *Suominen*, Kerttu, Helsinki; *Suuronen*, V. J., Rauma; *Säynäjärvi*, Leila, Merikarvia; *Tapionlinna*, Tellervo, Järvenpää; *Tarmo*, Suoma, Tampere; *Tarvainen*, Jaakko, Toijala; *Teittinen*, Uuno, Lahti; *Teppo*, Hannes, Helsinki; *Tervonen*, Viljo, Helsinki; *Turtiainen*, Kyllikki, Varkaus; *Turunen*, Aimo, Riihimäki; *Untolahti*, Liisa, Helsinki; *Uotinen*, Onni, Turku; *Vaismaa*, Laina, Orivesi; *Valve*, Antti, Hämeenlinna; *Vanhala*, Elsa, Hamina; *Vihantola*, Siiri, Lapua; *Viitala*, Rauha, Helsinki; *Virkkunen*, Aili, Kajaani; *Viro*, Elvi, Lahti; *Vuori*, Tauno; *Vuorjoki*, Anna, Raahе; *Vuorjoki*, Elsa, Helsinki; *Väänänen*, Terttu, Jämsänkoski. (Yht. 123 henkeä.)